

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (ЦЗО) У БУДІВЕЛЬНИХ ПРОЄКТАХ

ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES REGULATING THE ACTIVITIES OF CENTRALIZED PURCHASING ORGANIZATIONS (CPOS) IN CONSTRUCTION PROJECTS

Левандовський Ч.Ч., д.філос. (PhD) в гал. права,
адвокат

Стаття присвячена комплексному дослідженню адміністративно-правових засад регулювання діяльності централізованих закупівельних організацій (ЦЗО) у будівельних проєктах в контексті модернізації системи публічних закупівель України та її гармонізації з європейськими стандартами. Досліджено правове підґрунтя створення та функціонування ЦЗО як спеціалізованих суб'єктів публічного адміністрування, що здійснюють централізовані закупівлі у сфері будівництва з метою підвищення ефективності використання публічних коштів та забезпечення професіоналізації закупівельних процедур.

Проаналізовано особливості правового статусу ЦЗО у будівельній сфері, включаючи можливі організаційно-правові форми їх створення, функції, повноваження та механізми взаємодії з іншими учасниками закупівельного процесу. Особливу увагу приділено дослідженню специфіки застосування ЦЗО у будівельних проєктах, що зумовлена складністю технічних вимог, значними обсягами фінансування та тривалістю реалізації проєктів.

Розглянуто різні моделі організації діяльності ЦЗО у будівельній сфері: галузева модель, що передбачає створення спеціалізованих ЦЗО при профільних міністерствах; територіальна модель, заснована на регіональному принципі організації; та проєктна модель, орієнтована на обслуговування конкретних великих інфраструктурних проєктів. Проаналізовано переваги та недоліки кожної моделі з урахуванням відновлення та відбудови України та специфіки національного будівельного ринку.

Досліджено механізми забезпечення прозорості та підзвітності діяльності ЦЗО, включаючи використання можливостей електронної системи «Прозорро» для автоматизації процесів планування, проведення та моніторингу закупівель. Особливу увагу приділено аналізу проблемних аспектів функціонування ЦЗО, зокрема ризикам монополізації ринку, складнощам координації діяльності різних ЦЗО у межах комплексних проєктів та недосконалої механізмів контролю їх діяльності.

Проаналізовано міжнародний досвід правового регулювання ЦЗО у будівельній сфері, зокрема практику країн Європейського Союзу, включаючи німецьку модель державно-приватного партнерства, французьку галузеву спеціалізацію та польську регіональну організацію централізованих закупівель. На основі порівняльного аналізу визначено можливості адаптації кращих європейських практик до українських умов.

Виявлено ключові недоліки чинного нормативно-правового регулювання діяльності ЦЗО у будівельній сфері, включаючи відсутність спеціального законодавчого акту, недостатність механізмів контролю та звітності, брак системи акредитації та сертифікації ЦЗО. Запропоновано комплекс заходів для оптимізації правового регулювання, включаючи розробку спеціального нормативно-правового акту, створення системи професійної підготовки персоналу ЦЗО, впровадження механізмів незалежного аудиту та громадського контролю.

Ключові слова: адміністративне право, публічні закупівлі, будівельні проєкти, правове регулювання, централізовані закупівельні організації (ЦЗО), централізація закупівель, ефективність, прозорість.

The article is devoted to a comprehensive study of the administrative and legal foundations for regulating the activities of Central Purchasing Bodies (CPBs) in construction projects, in the context of modernizing Ukraine's public procurement system and aligning it with European standards. The legal basis for the establishment and functioning of Central Purchasing Bodies as specialized entities of public administration engaged in centralized procurement in the construction sector is examined. The goal is to enhance the efficiency of public funds usage and ensure the professionalization of procurement procedures.

The article analyzes the legal status of Central Purchasing Bodies in the construction sector, including possible organizational and legal forms of their establishment, functions, powers, and mechanisms of interaction with other participants in the procurement process. Special attention is given to the specifics of applying Central Purchasing Bodies in construction projects, which are characterized by complex technical requirements, significant funding volumes, and extended project implementation durations.

Various models of Central Purchasing Body operation in the construction sector are considered: the sectoral model, which involves the creation of specialized Central Purchasing Bodies under relevant ministries; the territorial model, based on a regional principle of organization; and the project-based model, focused on servicing specific large-scale infrastructure projects. The advantages and disadvantages of each model are analyzed, taking into account the recovery and reconstruction of Ukraine and the specific features of the national construction market.

Mechanisms for ensuring transparency and accountability of Central Purchasing Body activities are explored, including the use of the Prozorro electronic system for automating the planning, execution, and monitoring of procurements. Particular attention is paid to problematic aspects of Central Purchasing Body functioning, such as risks of market monopolization, challenges in coordinating the activities of different Central Purchasing Bodies within complex projects, and deficiencies in control mechanisms.

The article also examines international experience in the legal regulation of Central Purchasing Bodies in the construction sector, particularly the practices of European Union countries, including the German model of public-private partnership, the French model of sectoral specialization, and the Polish model of regional organization of centralized procurement. Based on comparative analysis, the article identifies opportunities for adapting best European practices to the Ukrainian context.

Key shortcomings in the current regulatory framework governing the activities of Central Purchasing Bodies in the construction sector are identified, including the absence of a specific legislative act, insufficient control and reporting mechanisms, and the lack of an accreditation and certification system for Central Purchasing Bodies. A set of measures is proposed to optimize legal regulation, including the development of a dedicated legal act, the establishment of a professional training system for Central Purchasing Body personnel, and the introduction of mechanisms for independent auditing and public oversight.

Key words: administrative law, public procurement, construction projects, legal regulation, Central Purchasing Bodies (CPBs), procurement centralization, efficiency, transparency.

Механізми централізованих закупівель передбачені в нормативних актах, що складають правову доктрину сфери публічних закупівель в Україні, а саме в Директиві Європейського Парламенту і Ради 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про публічні закупівлі [1] та в Законі України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [2].

Модернізація системи публічних закупівель України в контексті євроінтеграційних процесів зумовила необхідність впровадження нових інституційних механізмів, спрямованих на підвищення ефективності використання публічних коштів та забезпечення прозорості закупівельних процедур. Важливого значення в цьому контексті набуває діяльність централізованих закупівельних організацій (ЦЗО), які покликані централізувати та оптимізувати закупівельні процеси, особливо в окремій специфічній сфері будівельних проєктів (будівельних робіт та послуг) відповідно до 45 розділу (CPV 45) Єдиного закупівельного словника, який згармонізований з європейським закупівельним словником Common Procurement Vocabulary (CPV) [3].

Будівельна галузь характеризується високим рівнем складності предметів закупівель, значними обсягами фінансування та підвищеними ризиками порушень у закупівельних процедурах. Саме тому створення спеціалізованих ЦЗО для будівельних проєктів особливо в умовах відновлення та відбудови України можна справедливо вважати надскладним завданням реформування системи публічних закупівель. Водночас практика функціонування таких організацій виявила низку проблемних аспектів правового регулювання їх діяльності, що потребують комплексного наукового аналізу.

Проблематика централізованих публічних частково висвітлена у працях українських дослідників, проте спеціалізоване дослідження саме адміністративно-правових засад регулювання ЦЗО у галузі будівництва не виконувалося. Це обумовлює необхідність поглибленого аналізу правового статусу ЦЗО, механізмів їх функціонування та особливостей застосування у будівельній галузі.

Особливої актуальності набуває питання визначення оптимальної моделі правового регулювання діяльності ЦЗО, що дозволила б забезпечити баланс між централізацією закупівель та збереженням конкурентного середовища, ефективністю використання ресурсів та дотриманням принципів прозорості і підзвітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання централізованих закупівель та централізованих закупівельних організацій, як елементу системи публічних закупівель фрагментарно досліджувалося дослідниками-науковцями з права, економіки, державного управління та навіть фармації та охорони здоров'я [4; 5; 6; 7; 9; 10; 11].

Дослідження правових аспектів функціонування централізованих закупівельних організацій здійснювалось в основному науковцями господарського права. Значний внесок у розвиток теоретичних засад публічних закупівель зробила В. К. Малолітнева, яка у своїх роботах комплексно проаналізувала господарсько-правовий інститут публічних закупівель та особливості його функціонування в умовах трансформаційних процесів [4].

Важливі аспекти інституційного забезпечення закупівельних процедур досліджував А. О. Сошников, який приділив особливу увагу питанням централізації закупівель як інструменту підвищення їх ефективності. Його висновки щодо необхідності створення спеціалізованих організацій для складних видів закупівель є особливо актуальними для будівельної сфери [5].

Питання адаптації європейських моделей централізованих закупівель до національних умов розглядала у своїх роботах Т. І. Швидка, яка проаналізувала механізми імплементації директив ЄС у сфері публічних закупівель та механізм рамкових угод у централізованих закупівлях. Її дослідження засвідчують важливість створення належної правової основи для функціонування ЦЗО [6, 7].

Попри наявність окремих наукових праць, присвячених різним аспектам публічних закупівель, комплексне дослідження адміністративно-правових засад регулювання діяльності ЦЗО саме у будівельних проєктах залишається недостатньо розробленим. Це обумовлює актуальність та наукову новизну даного дослідження.

Мета статті полягає у комплексному аналізі адміністративно-правових засад регулювання діяльності централізованих закупівельних організацій у будівельних проєктах, визначенні особливостей їх правового статусу та функціонування, а також формулюванні пропозицій щодо оптимізації правового регулювання у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Правові основи створення та функціонування централізованих закупівельних організацій в Україні були закладені Законом України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 року № 922-VIII, який визначив можливість створення таких організацій для централізованого проведення закупівель товарів, робіт та послуг [1]. Однак специфіка застосування цього інституту у будівельній сфері потребувала додаткового нормативного врегулювання.

Концептуальні засади створення ЦЗО для будівельних проєктів були визначені у Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожній карті»), затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 175-р. Цей документ передбачав поетапне впровадження централізованих закупівель у ключових сферах, включаючи будівництво та інфраструктурні проєкти [13].

Відповідно до пункту 36 частини першої статті 1 Закону України «Про публічні закупівлі» Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову від 27 грудня 2018 р. № 1216 «Про особливості створення та діяльності централізованих закупівельних організацій» [14].

Відповідно до п.3 цієї Постанови централізовані закупівельні організації визначаються Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування (міською та обласною радами, якщо чисельність населення міста або області становить чи перевищує 1 млн. осіб) в межах їх компетенцій.

За даними оновленої спільної Швидкої оцінки завдань шкоди та потреб на відновлення (RDNA4 – Fourth Rapid Damage and Needs Assessment), оприлюдненої Урядом України, Групою Світового банку, Європейською Комісією та Організацією Об'єднаних Націй, станом на 31 грудня 2024 року загальна вартість відбудови та відновлення в Україні становить 524 мільярди доларів США (506 мільярдів євро) впродовж наступного десятиліття 2025-2035pp. [15, 16].

З врахуванням сучасних викликів відбудови та відновлення України, сфера будівництва на загальнодержавному рівні обґрунтовано зайняла особливе місце і в контексті централізованих закупівель Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову від 01 квітня 2025 р. № 362 «Деякі питання реалізації експериментального проєкту стосовно діяльності централізованої закупівельної організації у сфері управління Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури», якою було визначено державне підприємство «Інфраструктурні проєкти» (код згідно з ЄДРПОУ 38684046), що належить до сфери управління Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури, централізованою закупівельною організацією для реалізації експериментального проєкту [17].

Додатком 2 до цієї Постанови № 362 від 01.04.2025р. передбачено Перелік товарів, послуг та/або робіт, закупівля яких здійснюється через централізовану закупівельну організацію: роботи з будівництва (нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту), зокрема з розробленням проєктної документації, модернізації інфраструктури, об'єктів житлової нерухомості, громадського призначення, виробничого комплексу, соціальної сфери,

сфери житлово-комунального господарства, благоустрою населених пунктів, управління побутовими відходами (об'єктів оброблення відходів, полігонів), енергетичної інфраструктури, захисних споруд цивільного захисту, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення, військових об'єктів та майна, об'єктів у сферах авіаційного, залізничного, морського та внутрішнього водного транспорту, автомобільного транспорту загального користування, міського електричного транспорту, у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель, а також об'єктів і споруд оборонного та спеціального призначення; роботи з розроблення проектної документації на такі об'єкти; експертиза проектів будівництва; технічний нагляд під час будівництва об'єкта; послуги інженера-консультанта (будівництво), зокрема із здійсненням технічного нагляду; експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування державного значення; матеріальні ресурси (товари) для виконання будівельних робіт, забезпечення якими відповідно до умов договорів про закупівлю робіт з будівництва, зазначених в абзаці четвертому цього переліку, покладається на замовників.

Важливо зазначити, що відповідно до п. 7.9 та 10 цієї Постанови Кабінету Міністрів України, здійснення централізованої закупівельної організації закупівлі товарів, послуг та/або робіт, визначених додатком 2, відбувається шляхом проведення відкритих торгів та/або закупівлі за рамковою угодою, а Регламент взаємодії централізованої закупівельної організації та замовників, згідно з додатком 1 з питань організації та проведення закупівель товарів, послуг та/або робіт, затверджується централізованою закупівельною організацією за погодженням з Агентством відновлення.

Враховуючи євроінтеграційні прагнення України, правове регулювання ЦЗО здійснюється з врахуванням положень Директиви 2014/24/ЄС Європейського Парламенту і Ради про публічні закупівлі, яка передбачає можливість створення централізованих закупівельних органів для підвищення ефективності та професіоналізації закупівельного процесу. Особливо важливими є положення цієї Директиви щодо централізованих закупівель за процедурами спільних закупівель та рамкових угод у будівельній сфері [2].

Досліджуючи правовий статус ЦЗО у будівельних проєктах, варто відзначити, що ці організації можуть створюватися як у формі державних установ, так і у формі державних підприємств або комунальних підприємств. Вибір організаційно-правової форми залежить від специфіки завдань, які покладаються на ЦЗО, обсягів та характеру закупівель.

Заслужовує на увагу підхід, за якого ЦЗО розглядаються як спеціалізовані суб'єкти публічного адміністрування, які здійснюють делеговані функції у сфері публічних закупівель. Це передбачає не лише технічне виконання закупівельних процедур, а й формування професійних компетенцій у відповідних галузях, зокрема у будівництві.

Такий підхід експериментально на даний час реалізований шляхом прийняття вищезгаданої Постанови Кабінету Міністрів України № 362 від 01.04.2025р.

Особливості функціонування ЦЗО у будівельних проєктах зумовлені специфікою цієї сфери. По-перше, будівельні проєкти характеризуються значною складністю технічних вимог, що потребує високого рівня професійної підготовки спеціалістів ЦЗО. По-друге, тривалість будівельних проєктів вимагає особливого підходу до планування закупівель та управління контрактами.

Враховуючи технологічні аспекти, ЦЗО у будівельних проєктах активно використовують можливості електронної системи «Прозорро» для автоматизації процесів планування, проведення та моніторингу закупівель. Система дозволяє забезпечити прозорість усіх етапів закупівельного процесу та створити умови для ефективного контролю з боку уповноважених органів [18].

Досліджуючи практику застосування, можна виділити кілька основних моделей організації діяльності ЦЗО у будівельній сфері. Перша модель передбачає створення галузевих ЦЗО при профільних міністерствах або відомствах, які спеціалізуються на закупівлях для конкретних видів будівельних робіт. Друга модель базується на територіальному принципі організації, коли ЦЗО обслуговують всі будівельні проєкти у межах певного регіону. Третя модель передбачає створення проєктних ЦЗО для конкретних великих інфраструктурних проєктів. Така модель виявилася особливо ефективною для масштабних будівельних програм, де необхідне високоспеціалізоване знання специфіки проєкту та координація великої кількості закупівель.

Аналіз правозастосовної практики засвідчує, що ЦЗО у будівельних проєктах забезпечують низку переваг порівняно з децентралізованою моделлю закупівель. Серед основних переваг варто виділити професіоналізацію закупівельного процесу, оптимізацію витрат завдяки ефекту масштабу, стандартизацію процедур та підвищення якості планування.

Професіоналізація закупівельного процесу досягається завдяки концентрації у ЦЗО фахівців з відповідними компетенціями у сфері будівництва та публічних закупівель. Це дозволяє забезпечити більш якісну підготовку тендерної документації, обґрунтованість технічних вимог та ефективність оцінки пропозицій учасників.

Економічний ефект від діяльності ЦЗО досягається завдяки можливості укладення рамкових угод з постачальниками будівельних матеріалів, робіт та послуг, що дозволяє отримати більш вигідні цінові умови порівняно з окремими закупівлями. Особливо це актуально для стандартизованих будівельних матеріалів та типових видів робіт.

Стандартизація процедур сприяє зменшенню ризиків порушень законодавства про публічні закупівлі та підвищує прогнозованість закупівельного процесу для учасників ринку. ЦЗО розробляють уніфіковані підходи до оцінки кваліфікації учасників, технічних специфікацій та критеріїв оцінки пропозицій.

Водночас практика виявила низку проблемних аспектів функціонування ЦЗО у будівельних проєктах. Одним з найбільш значущих викликів є забезпечення балансу між централізацією та збереженням конкурентного середовища. Надмірна концентрація закупівель у руках обмеженої кількості ЦЗО може призвести до зменшення конкуренції та формування монополістичних тенденцій.

Особливої уваги потребує питання підзвітності та контролю діяльності ЦЗО. Оскільки ці організації здійснюють закупівлі за рахунок публічних коштів від імені інших замовників, необхідне забезпечення ефективних механізмів контролю та звітності, що гарантували б прозорість та підзвітність їх діяльності.

Досліджуючи міжнародний досвід, варто відзначити, що у країнах Європейського Союзу функціонування ЦЗО у будівельній сфері регулюється на основі принципів субсидіарності та пропорційності. Це означає, що централізація здійснюється лише у тих випадках, коли вона приносить очевидні переваги порівняно з децентралізованою моделлю [19]. Так, в країнах ЄС існують різні підходи до створення ЦЗО (CPBs), наприклад, Франція організувала в 1968 році UGAP (Union des Groupements d'Achats Publics) як державний орган; Італія – у 1997 році CONSIP (CON.S.I.P. – Concessionaria Servizi Informativi Pubblici) як акціонерне товариство з державною участю; Польща – у 2020 році як установу COAR (Centrum Obsługi Administracji Rządowej) у структурі уряду.

У будівельній сфері у Швеції існує ЦЗО під назвою HBV, яка є центром закупівель для шведської державної житлової компанії та здійснює скоординовану закупівлю продуктів і послуг, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією та управлінням нерухомістю. HBV (Husbyggnadsvaror) – це шведська централізована закупівельна організація у сфері житлового та комунального

будівництва. Це кооперативна організація, що належить муніципальним житловим компаніям у Швеції. Створена для того, щоб: проводити централізовані закупівлі будівельних матеріалів, робіт і послуг; укладати рамкові угоди з постачальниками; забезпечувати муніципальні компанії доступом до вигідніших умов на ринку. Членами HBV є понад 370 муніципальних житлових компаній Швеції. HBV у Швеції фактично виконує функції Central Purchasing Body (CPB) у будівельній сфері:• централізує попит на будівельні матеріали та ремонтні послуги; гарантує відповідність стандартам і нормам ЄС (EN, Eurocodes); забезпечує економію від масштабу для муніципалітетів [20].

У Великобританії у сфері публічних закупівель створено та діє Королівський Комерційний Сервіс (CCS – Crown Commercial Service). CCS є найбільшою організацією з державних закупівель у Великобританії та виконавчим органом Кабінету Міністрів [21]. Королівський Комерційний Сервіс через динамічну систему закупівель (DPS), яка доступна для всіх центральних урядових департаментів Великої Британії, агентств та державних органів, більш широких організацій державного сектору та благодійних організацій надає можливість придбати ряд експертних професійних та технічних будівельних послуг [22]. У контексті існування різних ЦЗО (CPBs) у Великобританії слід відмітити Йоркширську закупівельну організацію (Yorkshire Purchasing Organisation – YPO), яка є державним центральним закупівельним органом, базується в Вейкфілді, Йоркшир. YPO належить і управляється консорціумом окружних, столичних та районних рад у Йоркширі та Північно-Західній Англії. YPO надає широкий спектр ресурсів та послуг школам, радам, благодійним організаціям, екстреним службам та іншим організаціям державного сектору. Вважається, що є YPO є найбільшою офіційно створеною організацією з закупівель державного сектору у Великобританії. YPO була сформована як Йоркширська закупівельна організація в 1974 році як спільний комітет з 8 місцевих органів влади, Барнслі, Бредфорд, Колдердейл, Донкастер, Кіркліс, Північний Йоркшир, Ротерхем і Вейкфілд, всі, що базуються в Йоркширі, звідси і оригінальна назва. YPO може вважатися класичним прикладом ЦЗО об'єднання органів самоврядування, збудованим за територіальною ознакою. [23]. Йоркширська закупівельна організація (YPO), як централізована закупівельна організація здійснює в тому числі закупівлю будівельних робіт та послуг, в тому числі експлуатаційне утримання дорожньої інфраструктури та встановлення вуличного освітлення [24].

В Австрії, централізованою закупівельною організацією є Австрійське федеральне агентство закупівель (Bundesbeschaffung GmbH – BBG), яке є партнером з питань закупівель для міністерств, федеральних земель, міст та муніципалітетів, а також для аутсорсингових федеральних організацій, університетів та закладів охорони здоров'я. BBG на 100% належить федеральному уряду. Акціонером є Австрійська Республіка, представлена Федеральним міністерством фінансів. Австрійське федеральне агентство закупівель здійснює в тому числі закупівлі для будівельних контрактів вартістю понад порогової суми, що застосовується у ЄС 5.382.000 євро. Таким чином міжнародний досвід європейських країн, в тому числі які не входять до країн Європейського Союзу, свідчить про активне використання механізмів центральних закупівель в тому числі при придбанні будівельних робіт та послуг відповідно до 45 розділу (CPV 45) Єдиного закупівельного словника, а також про індивідуальний підхід до централізації публічних закупівель та створення централізованих закупівельних організацій [25].

Враховуючи виявлені проблемні аспекти та міжнародний досвід, доцільно сформулювати комплекс заходів для оптимізації адміністративно-правового регулювання діяльності ЦЗО у будівельних проектах.

По-перше, необхідно розробити спеціальний нормативно-правовий акт, який би детально регламентував правовий статус ЦЗО у будівельній сфері, їх функції, повноваження та відповідальність. Такий акт має визначити критерії створення ЦЗО, вимоги до їх організаційної структури та професійних компетенцій персоналу.

По-друге, важливо створити ефективну систему контролю діяльності ЦЗО, яка б включала як внутрішні механізми корпоративного управління, так і зовнішній незалежний аудит. Особливу увагу слід приділити забезпеченню прозорості звітності ЦЗО та публічному доступу до інформації про результати їх діяльності.

По-третє, доцільно розробити систему акредитації та сертифікації ЦЗО у будівельній сфері, яка б гарантувала відповідність їх діяльності встановленим стандартам якості та професійності. Така система має включати регулярне оцінювання компетенцій персоналу ЦЗО та ефективності їх діяльності.

Враховуючи специфіку будівельної галузі, важливо також створити механізми координації діяльності різних ЦЗО та попередження конфліктів інтересів. Це особливо актуально для великих інфраструктурних проєктів, де можуть залучатися кілька ЦЗО одночасно.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що централізовані закупівельні організації відіграють важливу роль у підвищенні ефективності публічних закупівель у будівельній сфері та сприяють реалізації принципів економного та раціонального використання публічних коштів. Адміністративно-правове регулювання діяльності ЦЗО у будівельних проектах становить комплексну систему норм, що визначають правовий статус цих організацій, механізми їх функціонування та взаємодії з іншими суб'єктами закупівельного процесу.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі особливостей правового регулювання ЦЗО саме у контексті будівельних проєктів та формулюванні науково обґрунтованих пропозицій щодо оптимізації їх діяльності. Виявлено, що основними перевагами функціонування ЦЗО у будівельній сфері є професіоналізація закупівельного процесу, економія бюджетних коштів завдяки ефекту масштабу, стандартизація процедур та підвищення якості планування.

Водночас дослідження виявило ключові проблемні аспекти: недосконалість нормативно-правової бази регулювання діяльності ЦЗО у будівельній сфері, недостатність механізмів контролю та звітності, ризики монополізації ринку та складності координації діяльності різних ЦЗО в рамках комплексних проєктів.

У ході дослідження сформульовано комплекс конкретних пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання:

- розробка спеціального нормативно-правового акту, що регламентує діяльність ЦЗО у будівельній сфері;
- створення системи обов'язкової акредитації та періодичної сертифікації ЦЗО;
- впровадження механізмів незалежного аудиту та громадського контролю діяльності ЦЗО;
- розробка методичних рекомендацій щодо організації координації між різними ЦЗО у межах комплексних проєктів;
- створення системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації персоналу ЦЗО у будівельній сфері.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів органами державної влади для вдосконалення правового регулювання публічних закупівель, ЦЗО для оптимізації їх організаційної структури та процедур, а також науковими установами для подальших досліджень у цій сфері.

Перспективи подальших наукових досліджень включають: аналіз ефективності різних моделей організації ЦЗО у будівельній сфері; дослідження можливостей використання цифрових технологій для підвищення ефективності централізованих закупівель; вивчення міжнародного досвіду діяльності ЦЗО; розробку методології оцінки якості та ефективності діяльності ЦЗО у будівельних проектах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 9, ст. 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/922-19>
2. Директива Європейського Парламенту і Ради 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про публічні закупівлі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_052-14
3. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 9, ст. 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/922-19>
4. Єдиний закупівельний словник. Національний класифікатор України. ДК 021:2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1749731-15#Text>
5. Малолітнева В. К. Господарсько-правовий інститут публічних закупівель: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 412 с.
6. Сошников А. О. Теоретичні засади здійснення публічних закупівель. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 221-225.
7. Швидка Т. І. Законодавче регулювання публічних закупівель : навч. посіб. / Т. І. Швидка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2023. 188 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4856&download_id=1704
8. Швидка Т, Ушаков А. Рамкова угода як крок до централізованих публічних закупівель. Підприємство, господарство і право. Господарське право і процес. 2021. №6. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/12.pdf>
9. Письменна М. С. Державний аудит та аналіз публічних закупівель: теорія, методологія та практика: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. –452 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi56/0042310.pdf>
10. Постніков О. О., Смерічевська С. В. Центральні закупівельні організації як інструмент боротьби з корупцією та порушеннями у сфері державних закупівель. Бізнесінформ. Економіка. Менеджмент і маркетинг. 2024. №4. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-4_0-pages-260_266.pdf
11. Митропан Т. І. Розгляд моделей та механізмів публічного управління закупівлями товарів, робіт та послуг у сфері будівництва в Україні. Публічне урядування. 2018. № 3 (13), 136–147. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/506>
12. Коба Т. М. Удосконалення публічних закупівель лікарських засобів та медичних виробів за умов впровадження оцінки медичних технологій в Україні: дис. ... докт. філос. наук: 226 «Фармація, промислова фармація», 2025. 274 с. URL: <https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2025/03/dysertatsiia-koby-t.m..pdf>
13. Про схвалення Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожньої карти»): розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80#Text>
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1216 Про особливості створення та діяльності централізованих закупівельних організацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1216-2018-%D1%80#Text>
15. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. Офіційний сайт Світового банку. 2025. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
16. Україна. Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4). Лютий 2022 – грудень 2024. Світовий банк, Уряд України, Європейський Союз, Організація Об'єднаних Націй. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099052925103531065/pdf/P180174-93c8e8c1-83a2-487d-aaec-a8435f9db418.pdf>
17. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2025 р. № 362 Деякі питання реалізації експериментального проекту стосовно діяльності централізованої закупівельної організації у сфері управління Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/362-2025-%D1%80#Text>
18. Офіційний портал електронних публічних закупівель України. URL: <https://prozorro.gov.ua>
19. Методологія оцінки публічних закупівель SIGMA. Париж : Видавництво ОЕСР, 2016. URL: <https://www.sigmaweb.org/publications/Public-Procurement-Policy-Brief-1-200117.pdf>
20. HBV (Husbyggnadsvaror). Офіційний сайт HBV (Husbyggnadsvaror). 2025. URL: <https://hbv.se/>
21. Crown Commercial Service (CCS). Офіційний сайт Crown Commercial Service (CCS). 2025. URL: <https://www.crowncommercial.gov.uk/about-ccs>
22. Construction Professional Services. Dynamic Purchasing System Crown Commercial Service (CCS). Офіційний сайт CCS URL: <https://supplierregistration.cabinetoffice.gov.uk/dps/RM6242?nav=0>
23. Yorkshire Purchasing Organisation (YPO). Офіційний сайт YPO. URL: <https://www.ypo.co.uk>
24. Highways. Yorkshire Purchasing Organisation (YPO). Офіційний сайт YPO. URL: <https://www.ypo.co.uk/frameworks-home/highways>
25. Bundesbeschaffung GmbH (BBG). Офіційний сайт YPO. URL: <https://www.bbg.gv.at/en/information/public-procurement-law>

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 20.10.2025

Дата публікації: 29.10.2025